

ЗМІСТ

Бабич Наталя Вінниця	<i>Особенности семантического словообразования «нейтральных» эпонимов в современном английском языке</i>	5
Білецька Олена Вінниця	<i>Особливості вживання різних лексико-семантичних класів іменників у складі іменникових трикомпонентів у середньовісній німецькій мові</i>	8
Богданова Вікторія Вінниця	<i>Вторинная номинация в футбольной терминологии (на материале английского языка)</i>	11
Григошкіна Ярослава Вінниця	<i>Рецензія роману Марини Левицької “A short history of tractors in Ukrainian” українським читачем</i>	13
Дворянкін Віктор, Онищенко Юлія Маріуполь	<i>Назви вітру в говірці села Більманка Куйбишевського району Запорізької області</i>	16
Залужна Ольга Вінниця	<i>Інструментальні привативні дієслова з інструментами-соматизмами в англійській та українській мовах</i>	19
Іщук Наталія, Шультіс Славомір Вінниця, Жешув	<i>Multimedia-assisted teaching foreign languages at university</i>	22
Калініченко Віра Вінниця	<i>Таксономічна характеристика концептів SUCCESS-FAILURE, УСПІХ-НЕВДАЧА</i>	25
Клюєва Надія Вінниця	<i>Семантика та структура дієслів позбавлення життя в українській, російській, англійській та німецькій мовах</i>	28
Куц Юлія Вінниця	<i>Metaphorische Modelle der Bezeichnung von Transportmitteln (in der deutschen und englischen Umgangssprachen)</i>	30
Лазебна Олена Київ	<i>Соціолінгвістичний аспект дослідження (діє)прислівників оцінки у сполученні з</i>	33

*дієсловами інтелектуально-психологічного
виду діяльності у сучасній німецькій мові
Німеччини та Австрії*

Лещенко Олеся Вінниця	<i>Теоретичні засади дослідження рекламних слоганів</i>	36
Мер'ємова Юлія Вінниця	<i>Назви (заголовки) англійських, російських, українських літературних казок як особливий клас власних назв</i>	39
Нехода Інна Вінниця	<i>The use of Internet resources in teaching Business English</i>	42
Оленяк Мар'яна Вінниця	<i>Синкретизм образного порівняння і уточнення</i>	45
Осипова Яна Донецьк	<i>Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці</i>	49
Павленко Ніна Вінниця	<i>Метод компонентного аналізу фразеологічних одиниць на позначення людини</i>	51
Романюк Людмила Вінниця	<i>Методологія дослідження фразеологічної вербалізації локативності в мові</i>	53
Семашко Тетяна Вінниця	<i>Українські фраземи: перцептивний і неперцептивний зміст (смаковий модус сприйняття)</i>	56
Reznik Vladislava Vinnytsia	<i>A Broken Promise: A Hundred Years of Language Policy in Kalmykia</i>	59
Yaremenko Irina Dnipropetrovsk	<i>Grundlagen des kooperativen Lernens</i>	63

2. *Гурін М.* Регіональні особливості метеорологічної лексики карпатських говірок Воловецького району Закарпатської області / Марина Гурін // Східнослов'янська філологія: здобутки та перспективи : зб. матеріалів II Всеукр. студ. наук. конф. – Кривий Ріг, 2003. – С. 219-222.

3. *Лисенко П. С.* Словник поліських говорів / Панас Силович Лисенко. – К. : Наук. думка, 1974. – 260 с.

4. *Могила О. А.* Метеорологическая лексика украинских говоров (лексико-семантическая, ареальная и генетическая характеристика) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Оксана Андреевна Могила. – К., 1984. – 22 с.

5. *Могила О. А.* Метеорологічна лексика українських говорів : монографія / Оксана Андріївна Могила. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – 213 с.

6. Словник українських східнослобожанських говірок / Катерина Глуховцева, Валентина Леснова, Ірина Ніколаєнко та ін. – Луганськ, 2002. – 234 с.

7. Словник української мови: В 11-ти т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; За ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1970-1980. – Т. 1. А-В. – 1970. – 799 с.

Ольга Залужна

Вінниця, Донецький національний університет

Інструментальні привативні дієслова з інструментами-соматизмами в англійській та українській мовах

1. Категорія привативності, яка є репрезентацією семантики «позбавлення» в мові, комбінує у свої семантичній структурі такі фундаментальні категорії мови як каузативність, посесивність та заперечення (Залужна, 2014: 40).

За визначенням І. О. Мельчука, привативність – це суто дієслівна категорія, яка виражає динамічну ситуацію «позбавлення». Вона протиставляється категорії каритивності, яка у свою чергу властива дієсловам і прикметникам та виражає статичну ситуацію «неволодіння» (Мельчук, 1998: 425–427). Разом із тим привативність формує опозицію з категорією

орнативності за критерієм наявності / відсутності семи заперечення (Kaliušchenko, 2000: 99).

2. У цій роботі досліджуються привативні дієслова (ПД) англійської та української мов, які з-поміж інших мають інструментальну сему, яка вказує на залучення до дії позбавлення інструментів-соматизмів, напр., англ. *to pinch off* 'відщипувати', *to bite off* 'відкушувати', *to scratch* 'відривати кігтями або нігтями'; укр. *відщипувати*, *скушувати*, *відшкрябувати* тощо.

Предметом роботи є семантика в англійських та українських ПД, які містять соматичну сему. **Мета** роботи полягає в аналізі семантики англійських та українських ПД із соматичною семою та їх класифікації за ознакою семантики інструмента. **Матеріал** дослідження складається з 96 одиниць (англ. мова – 35 ПД, укр. мова – 61 ПД), отриманих методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел.

3. Соматизми також належать до мовних універсалій, адже будь-яка мова світу має свою систему номінації частин тіла людини (тварини) (Материнська, 2005). Аналіз досліджуваного емпіричного матеріалу демонструє, що позицію інструмента в досліджуваних дієсловах можуть займати *пальці / нігті* людини (в англійських ПД також *кігті* тварини) та *зуби* людини / тварини або *дзьоб* птаха.

3.1. В обох мовах зафіксовані ПД, семантика яких вказує на використання *пальців / нігтів* людини у процесі каузації позбавлення (англ. 25 лексем (71,4%), укр. 25 лексем (40,9%)).

Базовими для цієї групи в англійській мові є ПД *to pinch off* та *to pick off*, які вказують на використання пальців. В англійській мові також зафіксовані лексеми (*to scratch* та похідні від нього *to scratch away* та *to scratch off*), для яких інструментом позбавлення виступають *нігті* людини або *кігті* тварини.

В українській мові центральною є лексема *щипати* «рвати, відривати щось, захоплюючи пальцями». Кількісний склад групи українських дієслів поповнюється здебільшого за рахунок префіксально-суфіксальних утворень: переважна більшість українських ПД формують словотвірні гнізда з дієсловами вершинами *щипати* (11 лексем) та *скубти* (8 лексем).

3.2. Для англійської та української мов також характерним є функціонування одиниць, для яких інструмент-соматизм – це

зуби людини / тварини або **дзьоб** птаха (англ. 10 лексем (28,6%), укр. 36 лексем(59,1%)).

Для англійських лексем *to bite off*, *to gnaw*, *to nib*, *to nibble*, *to peck at*, *to snap off* інструмент – це **зуби** тварини або людини, де центральне місце посідає лексема *to bite off* «to remove something with your teeth» ‘відділяти щось зубами’. Ознаку способу дії мають лексеми *to snap off* («швидко») та *to gnaw* («наполегливо»). Лексеми *to nib*, *to nibble*₁ та *to peck at* містять квантитативну ознаку, яка вказує на кількість вилучуваних об’єктів («мало»); крім цього лексема *to peck at* має ознаку «причини» дії, вказуючи на те, що каузатор споживає незначну кількість через те, що не є голодним.

Українські ПД, які входять до цієї групи, поділяються здебільшого на три словотвірні гнізда з дієсловами-вершинами *кусати* (8 лексем), *їсти* (6 лексем), *гризти* (12 лексем), напр., *від’їдати*, *над’їдати*, *під’їдати*. Похідні дієслова у свою чергу стають основою для подальшого словотворення і, зберігаючи семантику каузації позбавлення, набувають нових семантичних ознак, як, наприклад, квантитативна сема кількості вилучуваних об’єктів у дієсловах із префіксом *по-*, напр., *над’їдати* «відкушувати, з’їдати частину чого-небудь» – *понад’їдати* «над’їсти багато чого-небудь».

У зіставлюваних мовах також зафіксовані ПД із семою залучення до дії каузації **дзьоба**. Англійські ПД з інструментом **дзьоб** представлені однією лексемою *to peck*. В українській мові дієслова походять від одного з двох коренів *-клюв-* (3 лексеми) та *-дзьоб-* (4 лексеми) шляхом додавання до них префіксів із привативною семантикою, напр., *віддзьобати*, *наддзьобувати*, *обдзьобувати*. Слід зазначити, що семантика інструмента в дієсловах із коренем *-дзьоб-* є повністю обумовленою існуванням відповідного іменника *дзьоб*.

4. Висновки.

4.1. Одиниці дослідження представляють собою складну семантичну структуру, яка з-поміж інших комбінує такі семи як каузативність, посесивність, заперечення, інструментальність та соматичну сему.

4.2. В обох мовах дослідження інструментами-соматизмами виступають **пальці** / **нігті** людини (в англійських ПД також **кігті**

тварини) та **зуби** людини / тварини або **дзьоб** птаха.

4.3. Аналіз емпіричного матеріалу демонструє, що в досліджуваних мовах ПД розподіляють по групам нерівномірно: в англійській мові домінують одиниці з інструментом **пальці / нігті**, в українській мові переважають дієслова з інструментом **зуби** людини / тварини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Залужна О. О.* Привативні дієслова в англійській та українській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Ольга Олексіївна Залужна. – Донецьк, 2014. – 283 с.

2. *Материнська О. В.* Семантика найменувань частин тіла в англійській, німецькій, українській та російській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Олена Валеріївна Материнська. – Донецьк, 2005. – 205 с.

3. *Мельчук И. А.* Курс общей морфологии [в 4 т.] / И. А. Мельчук. – Москва, Вена : Языки русской культуры, Венский славистический альманах, 1998. – Т. 2. – 544 с.

4. *Kaliuščenko V. D.* Typologie denominaler Verben / V. D. Kaliuščenko. – Tübingen : Niemeyer, 2000. – 253 S.

Наталія Ішук

Вінниця, Донецький національний університет

Славомир Шультіс

Жешув, Жешувський університет

Multimedia-assisted teaching foreign languages at university

In recent years, the need for wide implementation of innovative technologies focused on efficient unsupervised learning foreign languages has become urgent. With the rapid development of science and technology, multimedia technology is being increasingly used for the educational purposes. Universities are expected to widely employ multimedia within the educational environment enriched with information and communication technologies provided that they design new teaching patterns to reform the former class teaching pattern focused on teachers' explanation.

The wide application of multimedia technologies for developing learners' foreign language skills create favourable prerequisites for